EUGEN PAVEL

CENTENARUL REVISTEI „DACOROMANIA”

Ideea înființării unui „Buletin al Muzeului Limbei Române” s-a născut concomitent cu noua instituție de cercetare întemeiată de Sextil Puşcariu, la Cluj, în 1919. De altfel, în statutele Muzeului, prezentate în premieră în „Gazeta oficială” a Consiliului Dirigent, nr. 87, din 10 februarie 1920, editarea unei publicații periodice era prevăzută în mod special (art. 4, lit. d). Cum s-a impus însă această revistă, aflată acum în prag de centenar, ca o autoritate de necontestat în viața științifică, devenind, în scurt timp de la apariție, „cel mai bun periodic de specialitate al epocii” (Iordan 1978, p. 106)?

Fondatorul Muzeului şi, totodată, al revistei „Dacoromania”, Sextil Puşcariu, se formase în mediul universitar occidental, atât de dinamic la sfârşitul secolului al XIX-lea. Din 1895, el ajunge student al Universității din Leipzig, discipol al lui Gustav Weigand şi unul dintre colaboratorii Institutului de Limbă Română, înființat pe lângă Universitate (Institut für rumänische Sprache. Rumänische Seminar). După ce îşi susține doctoratul, în 1899, Puşcariu îşi va aprofunda studiile de specialitate la École Pratique des Hautes Études din Paris, cu Gaston Paris, Antoine Meillet şi Jules Gilliéron, apoi la Viena, cu W. Meyer-Lübke. Încep tot acum colaborările sale la publicații de răsunet, precum „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig”, „Literaturblatt für germanische und romanische Philologie”, „Zeitschrift für romanische Philologie”, „Kritischer Jahresberichtüber die Fortschritte der romanischen Philologie” sau „Zeitschrift für vergleichende Literaturgeschichte”.

Modelul unei reviste ştiințifice solide era deja asimilat. Analogia, după titlu, cu celebra revistă „Romania”, fondată de Paul Meyer şi Gaston Paris, părea evidentă, lucru confirmat de Puşcariu mai târziu (DR, IV_2, p. 1401, nota 1). Primul număr al „Dacoromaniei” era încheiat în iunie 1920, dar tipărirea unui volum impunător de 614 p. va decurge greoi la Institutul de Arte Grafice „Ardealul” din Cluj, cu o întârziere de peste un an, aşa cum se menționează în raportul administrativ publicat la sfârşit (I, p. 565–566). Astfel că pe genericul primei apariții a „Buletinului Muzeului Limbei Române”[1] va fi înscris 1920–1921, volumul, închinat memoriei lui Petru Maior, deschizându-se cu portretul cărturarului de la moartea căruia se împliniseră în 14 februarie 1921 o sută de ani. Aşa cum va nota Puşcariu în *Memorii*, „botezul” revistei va fi serbat abia în 12 decembrie 1921 (Puşcariu 1978, p. 547).

[1] Începând cu volumul IX, 1936–1938, se normalizează subtitlul sub forma „Buletinul Muzeului Limbii Române”.

DACOROMANIA, serie nouă, XXVI, 2021, nr. 1, Cluj-Napoca, p. 9–18

BDD-A32496 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:10 UTC)

Programul anuarului din numărul inaugural este expus în editorialul semnat de Sextil Puşcariu[2], intitulat *Muzeul Limbei Române*, datat 25 aprilie 1920, în care, după enumerarea parțială a unor articole din statute, sunt trasate o serie de linii directoare pentru noile instituții aflate la început de drum. Având un profil preponderent lingvistic, revista își propunea să găzduiască în cuprinsul ei studii, „mai ales de natură metodică şi principiară, material şi notițe", cu o adresabilitate directă „pentru specialişti şi pentru toți cei ce se ocupă cu studiul limbei şi literaturei noastre" (I, p. 7).

Unul dintre muzeiştii de bază, Constantin Lacea, salutând apariția „Dacoromaniei", surprindea cu exactitate necesitatea unei reviste de acest gen, care să suplinească golurile de informare şi să ofere noilor generații de filologi posibilități reale de afirmare:

> „În împrejurările de astăzi, când o revistă de specialitate ne lipseşte, când filologul numai cu mare greutate se poate pune la curent cu ce a apărut în specialitatea sa, mai ales în străinătate, şi când pe unii dintre filologi valurile războiului i-au ținut departe de masa lor de scris şi de biblioteci, apariția unui buletin filologic e un eveniment de o deosebită importanță, care va face bucurie tuturor cărturarilor de bine, chiar dacă nu vor găsi în el întotdeauna soluțiuni, ci numai indicații şi material nou, care, pus în circulație, deşteaptă în cercetători interesul pentru probleme care merită să fie discutate" (Lacea 1922, p. 90).

Cu toate că a apărut, între anii 1920 şi 1948, cu unele intermitențe, „Dacoromania" şi-a creat, prin cele 11 volume tipărite, respectiv 13 tomuri masive (volumele IV şi X fiind concepute în două părți)[3], însumând 9050 de pagini, o carte de vizită impresionantă, fiind considerată „cea dintâi şi cea mai importantă publicație periodică de lingvistică apărută în această perioadă" (Macrea 1965, p. 101). Domenii dominante precum lingvistica generală, istoria limbii române, fonetica şi fonologia, lexicologia, semantica, onomastica sau dialectologia vor fi secondate de cercetările de filologie şi textologie, de istorie literară sau de etnologie şi folcloristică, perimetrul de cuprindere al anuarului lărgindu-se considerabil[4]. Vor fi tipărite studii de largă respirație, unele cu o tentă monografică, adevărate cărți într-o carte, recenzii şi „dări de seamă" de aceeaşi amploare, dar şi pagini atractive de etimologii sau de notițe lexicografice, precum şi note de lectură condensate. Informațiile bibliografice asupra scrierilor de lingvistică, de filologie şi de istoria literaturii, publicate în țară şi în străinătate între anii 1921 şi 1944, sunt prezentate, începând cu volumul II, în cadrul unei rubrici aparte, apărută sub dife-

[2] Conducerea revistei îi aparține exclusiv lui Sextil Puşcariu până la vol. IX, 1936–1938. La vol. X, 1941–1943, Puşcariu este menționat ca fondator, iar pe contrapagină se anunță un comitet de direcție, format din G. Giuglea, Şt. Paşca, E. Petrovici, Al. Procopovici, S. Puşcariu. În ultimul volum, XI, 1948, figurează ca directori Şt. Paşca şi E. Petrovici.

[3] În *Prefața* volumului X, 1941, este enunțată intenția de a se publica în continuare două fascicule pe an (X, p. III).

[4] Pentru o sistematizare a materialelor pe domenii şi autori, vezi şi *DR. Bibliografie*.

BDD-A32496 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:10 UTC)

rite titluri pe parcurs: *Revista periodicelor*, *Bibliografia periodicelor*, *Bibliografia publicațiilor*, *Bibliografia publicațiilor privitoare la limba română*. Titularii acestei rubrici sunt, de regulă, N. Georgescu-Tistuși Ion Breazu. O rubrică specială, *Pe marginea cărților*, va fi inițiată de fondator, începând din volumul IV, partea a II-a, susținută până la volumul IX − un jurnal de lector dezinhibat, scris din convingerea că „o critică «impresionistă» poate fi de folos, când ea e întemeiată pe o experiență îndelungată” (IV_2, p. 1303). Puşcariu nu ezită, la un moment dat, să-și critice unul dintre foștii săi mentori, Gustav Weigand, imputându-i supozițiile privind etnogeneza noastră și comuniunea limbilor balcanice. Nu trece sub tăcere reticența acestuia față de „Dacoromania”, exprimată în „Balkan-Archiv”. Glosând meticulos în cadrul acestei rubrici incitante pe marginea lucrării capitale a lui W. Meyer-Lübke, *RomanischesEtymologischesWörterbuck*, Puşcariu schițează cu o tuşă inconfundabilă portretul intelectual al renumitului romanist:

> „Nimeni altul nu o putea face decât maestrul romanisticei, cu putere de muncă și agerime critică neslăbită de ani, cu elasticitatea de spirit care se putea reînnoi fără să se abată de la drumul recunoscut ca bun, cu darul formulării scurte și caracterizării în câteva cuvinte” (VII, p. 475).

În același stil degajat, dar pătrunzător, sunt analizate de către Puşcariu scrieri recente ale lui Hugo Schuchardt, Karl Jaberg, Gerhard Rohlfs, Jakob Jud, Iorgu Iordan, Al. Rosetti, Leo Spitzer, Matteo Bartoli, E. Gamillscheg, P. Skok sau H. Tiktin.

O succintă trecere în revistă a colaboratorilor permanenți ne relevă numele unor cunoscuți lingviști, filologi și istorici literari, dintre care mulți s-au afirmat chiar în paginile acestei publicații. Printre cei mai prodigioşi autori, cu mai multe articole în același număr, îl întâlnim la început pe Vasile Bogrea, dispărut prematur, eruditul „scânteietor”, cum îl va caracteriza tot Sextil Puşcariu. Ne referim, în continuare, la Nicolae Drăganu, „scrupulosul descoperitor de amănunte”, în viziunea memorialistului Puşcariu, apoi la restul pleiadei de muzeişti dăruiți, între care Theodor Capidan, George Giuglea, Constantin Lacea, Ştefan Paşca, Ion Muşlea, Emil Petrovici, Sever Pop, D. Popovici, Ion Breazu, Dimitrie Macrea, Al. Procopovici și, bineînțeles, Sextil Puşcariu. Numeroase alte nume sunt citate în paginile următoare. Se mai regăsesc, în sumarul revistei, cercetători și din alte centre din țară: V. Grecu, P. Cancel, Eugen Herzog, Grigore Nandriş, Iorgu Iordan. Vor publica, în unele numere ale revistei, specialişti și din alte ramuri, unii nelipsiți de la ședințele de comunicări din muzeu, printre care istoricii Silviu Dragomir și Constantin Daicoviciu, botanistul Alexandru Borza, medicul Valeriu Bologa sau geograful și etnologul Romulus Vuia. Lista autorilor poate fi, desigur, extinsă, printre aceştia numărându-se savanți străini, precum cunoscutul romanist W. Meyer-Lübke (prezent în volumele II, III și IV), Leo Spitzer, Petar Skok (ambii colaborând, printre altele, la rubrica disputată, cea de *Etimologii*), Carlo Tagliavini (cu o prezență remarcabilă în volumele III și IV) și Giandomenico Serra, semnătura italienistului din urmă, aflat temporar la Cluj, fiind

BDD-A32496 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:10 UTC)

regăsită în 11 din cele 13 tomuri ale „Dacoromaniei”. Nu întâmplător, revista îşi trecuse în palmares, în decembrie 1926, premiul Societăţii de Lingvistică din Paris pentru „cea mai bogată publicaţie de limbă romanică” (Bianu 1976, p. 593).

„Dacoromania” şi-a constituit o configuraţie proprie încă de la primul volum, având în sumar câteva studii de amplitudine, adevărate micromonografii: Vasile Grecu, *Erotocritul lui Cornaro în literatura românească* (I, p. 9–72), Sextil Puşcariu, *Din perspectiva dicţionarului, I. Despre onomatopee în limba română* (p. 73–108), Nicolae Drăganu, *Din vechea noastră toponimie* (p. 109–146), Silviu Dragomir, *Câteva urme ale organizaţiei de stat slavo-române* (p. 147–161), Alecu Procopovici, *Eccum* (p. 162–185), Theodor Capidan, *Originea vocativului în* ***-le*** (p. 185–209), V. Bogrea, *Câteva consideraţii asupra toponimiei româneşti* (p. 210–219). O suită de *Etimologii şi notiţe lexicografice* sunt susţinute cu aplomb de V. Bogrea, Sextil Puşcariu, G. Giuglea, N. Drăganu, E. Herzog şi C. Lacea, cărora li se alătură în numerele următoare şi alţi etimologi de vocaţie. Alte rubrici permanente (precum cele de *Articole mărunte*, recenzii sau referinţe bibliografice)vor conferi personalitate şi distincţie revistei.

Dintre cercetările de lingvistică generală apărute în cuprinsul revistei se detaşează studiile lui Sextil Puşcariu, *Din perspectiva Dicţionarului*, III. *Despre legile fonologice* (II, p. 19–85), precum şi *Morfemul şi economia limbii* (VI, p. 211–243), apoi cele semnate de Carlo Tagliavini, *Sullaquestione della posposizionedell'articolo* (III, p. 515–522), Al. Procopovici, *Principiul sonorităţii în economia limbii* (IV, p. 12–37), Dimitrie Macrea, *Fizionomia lexicală a limbii române* (X, p. 362–373). Interferenţele lingvistice fac obiectul cercetărilor aparţinând lui Th. Capidan, *Raporturile albano-române* (II, p. 444–554), *Raporturile lingvistice slavo-române*, I. *Influenţa română asupra limbei bulgare* (III, p. 129–238), E. Petrovici, *Note slavo-române*, I–III (X, p. 26–38, 335–352; XI, p. 184–193), Vladimir Drimba, *Elemente româneşti în limba turcă* (XI, p. 196–202). Din compartimentul de istoria limbii se impun atenţiei câteva titluri: Const. C. Diculescu, *Elemente vechi greceşti din limba română* (IV, p. 394–516), G. Giuglea, *Cuvinte şi lucruri. Elemente vechi germane în Orientul romanic* (II, p. 327–402), *Crâmpeie de limbă şi viaţă străveche românească. Elemente autohtone (preromane), greco-latine, v<echi> germane* (III, p. 561–628), Emil Petrovici, *Daco-slava* (X_2, p. 233–277). Câteva apariţii editoriale de referinţă în aceste domenii, cu impact în lingvistica europeană, sunt recenzate cu promptitudine şi spirit analitic: V. Bogrea se referă la cartea lui J. Vendryès, *Le Langage. Introduction linguistique à l'histoire* (II, p. 765–773), Sextil Puşcariu la cercetarea dialectologică a lui E. Gamillscheg, *OltenischeMundarten* (I, 363–377), şi la tratatul lui A. Meillet, *Linguistique historique et linguistique générale* (II, p. 686–693), Şt. Bezdechi la lucrarea lui Kr. Sandfeld, *Balkanfilologien* (IV_2, p. 1278–1302), iar N. Drăganu comentează sârguincios noi volume sau studii publicate de Adolf Noreen, Walter Porzig, Albert Sechehaye, Frédéric Paulhan, S. Puşcariu, Al. Graur, Alfons Nehring, Henri Frei, Louis Hjelmslev, Ernst Gamillschegşi Treml Lajos.

BDD-A32496 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:10 UTC)

Din domeniul foneticii şi fonologiei remarcăm, îndeosebi, studiul lui W. Meyer-Lübke, *Palatalizarea labialelo*r (II, p. 1–19), alături de articolele lui Al. Procopovici (*Probleme vechi şi nouă*, II, p. 174–215; *Despre* ***ăşîî***. *Probleme de fonetică şi fonologie. Chestiuni principiare*, IX, p. 56–91), Dimitrie Macrea (*Palatalizarea labialelor în limba română*, IX, p. 92–160), precum şi intervenţiile notabile ale lui Sextil Puşcariu, *Consideraţiuni asupra sistemului fonetic şi fonologic al limbii române* (VII, p. 1–55), împreună cu unele capitole din viitorul volum al II-lea al scrierii sale, *Limba română*. Sunt inedite, de asemenea, comunicările lui Sever Pop şi Emil Petrovici despre rotacism. Acelaşi spaţiu adecvat este acordat problemelor de gramatică (morfologie şi sintaxă) şi de formarea cuvintelor în limba română, cu extensii şi asupra domeniului romanic.

Reflectând îndeaproape munca la *Dicţionarul tezaur al limbii române*, secţiunea de lexicologie şi lexicografie constituie frecvent centrul de greutate al volumelor. Astfel, Sever Pop şi Ştefan Paşca valorifică răspunsurile primite în urma difuzării primului Chestionar al Muzeului, *Calul* (V, p. 51–271, 272–327). La rândul lor, V. Bogrea oferă o serie captivantă de *Mărunţişuri* (IV_2, p. 895–908), iar I. I. Russu publică un articol novator intitulat *Cuvinte autohtone în limba română* (XI, p. 148–183). Rubrica de *Etimologii* polarizează, aproape fără excepţie, interesul cititorilor fiecărui volum prin noile soluţii şi interpretări propuse, cu mult discernământ, de lexicologii clujeni sau străini. Larg reprezentată este onomastica (antroponimia şi toponimia) prin studiile lui G. D. Serra, *Per la storia del cognomeitaliano* (III, 523–549, IV, 517–640), împreună cu cele ale lui V. Bogrea, Ştefan Paşca, Nicolae Drăganu şi E. Petrovici. Dialectologia şi geografia lingvistică ocupă, cum e şi firesc, un loc privilegiat în revistă, multe articole fructificând materialul rezultat din anchetele pentru *Atlasul lingvistic român*, realizat de Sever Pop şi Emil Petrovici. O notă aparte merită contribuţiile lui Th. Capidan, *Fărşeroţii. Studiu lingvistic asupra românilor din Albania* (VI, 1–210), ale lui Constantin Lacea, *Sunt în Transilvania aşezări de români veniţi din sudul Dunării sau nu sunt?* (IV, p. 353–370), şi ale lui Al. Procopovici, *Din istoria raporturilor noastre interdialectale* (IV, p. 38–66).

Referindu-ne la secţiunea de filologie (în sens restrâns) şi de istorie literară, bogat reprezentată, se disting studiile consistente dedicate literaturii şi culturii române vechi, dintre care sunt de reţinut, prin noutate şi profunzime, cele semnate de Nicolae Drăganu: *Un fragment din cel mai vechi Molitvenic românesc* (II, p. 254–326), *Catehisme luterane* (II, p. 582–592), *Manuscrisul Liceului Grăniceresc „G. Coşbuc” din Năsăud şi săsismele celor mai vechi manuscrise româneşti* (III, p. 472–508), *Mihail Halici. Contribuţie la istoria culturală românească din sec. XVII* (IV, p. 77–168), *Versuri vechi* (V, p. 502–523), adevărate modele de critică textuală pentru perioada respectivă. Alte colaborări de filologie îi au ca autori pe C. Lacea (*Copiştii* ***Psaltirii Scheiene***, III, p. 461–471; *Cel mai vechi calendar românesc*, VI, p. 357–359) şi Ştefan Paşca, cu o descriere a catehismului *Pânea pruncilor*, apărut la Bălgrad în 1702 (X, p. 319–329). Nicolae Cartojan publică un studiu aplicat şi riguros despre *Cel mai vechi zodiac românesc:*

BDD-A32496 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:10 UTC)

Rujdeniţa Popei Ion Românul (1620), însoţit de textul versiunii din *Codex Neagoeanus* (V, p. 584–601). Sunt puse în circulaţie texte inedite sau mai puţin cunoscute: *Cazania protopopului Popa Pătru din Tinăud (Bihor)*, de George Giuglea, *Un „Tatăl nostru" necunoscut (1684)*, de I. Muşlea, *Criptograme în cărţi din Ţara Oltului*, de V. Literat. Importante contribuţii la *Bibliografia românească veche* aduc Aurel Filimon şi Constantin Lacea. Se adaugă notele documentate ale lui Bitay Árpád despre o poezie pastorală aproape necunoscută a lui Gh. Şincai, despre resorturile călătoriei spătarului Nicolae Milescu în China sau precizările legate de biografia lui Gheorghe Buitul. Rămân actuale, de asemenea, studiile de istorie literară ale lui Ion Breazu despre *Literatura „Tribunei" (1884–1895), I. Proza* (VIII, p. 1–111), precum şi ale lui D. Popovici, care analizează evoluţia concepţiei literare a lui G. Bogdan-Duică (IX, p. 15–55). Din domeniul comparatisticii consemnăm lucrările docte ale lui Petre Grimm, *Traduceri şi imitaţiuni româneşti după literatura engleză* (III, p. 284–377), precum şi cele ale lui George Oprescu, prezent cu două titluri memorabile: *Molière în România. Scurtă privire asupra traducerilor din Molière în româneşte, cu specială atenţiune la* ***Misanthropul*** *lui G. Sion* (II, p. 554–564) şi, respectiv, *Eliade Rădulescu şi Franţa. Studiu de literatură comparată* (III, p. 1–128).

Recenziile şi cronicile pe marginea unor chestiuni de larg interes din sfera filologiei şi a istoriei literare, care se remarcă prin erudiţie, prin bogăţia informaţiei şi nu în cele din urmă prin întindere, sunt deseori veritabile exegeze în domeniu. Sunt relevabile comentariile pe marginea unor lucrări de literatură română veche, printre care cele datorate lui Vasile Bogrea, despre „excelenta monografie" ***Alexandria*** *în literatura românească*, a lui N. Cartojan, dar şi cele extrem de severe privind *Istoria literaturii şi limbii române din secolul XVI*şi *Istoria literaturii române, secolul XVII*, ambele de Giorge Pascu, un „mozaic de citate fără ghilimele" (II, p. 778). Cu mult discernământ critic, Al. Procopovici respinge opiniile lui N. Sulică vizând modelul străin al *Catehismului* sibian şi al celui coresian. Istoricul literar Ion Breazu comentează ediţia fragmentară din *Cuvente den bătrâni* de B. P. Hasdeu, apărută sub îngrijirea lui J. Byck. În cronica sa despre primul volum al lucrării lui N. Cartojan, *Cărţile populare în literatura românească*, Sextil Puşcariu este impresionat de stilul „binefăcător de sobru, care însă nu e lipsit de căldură" (VI, p. 423). Nicolae Drăganu întâmpină cu recenzii amănunţite ediţia parţială a *Paliei de la Orăştie*, scoasă de Mario Roques, precum şi istoriile literare publicate de Sextil Puşcariu, Al. Procopovici şi N. Iorga. Ştefan Paşca recenzează pozitiv scrierile lui N. Cartojan, Dan Simonescu, Carlo Tagliavini sau ediţia versiunii greceşti a *Învăţăturilor lui Neagoe Basarab*, realizată de Vasile Grecu, dar taxează *Istoria literaturii române* a lui Constantin Loghin drept o „mare adunare de erori, inexactităţi şi lipsuri" (IV_2, p. 1029). În fine, din ultimul volum al publicaţiei semnalăm recenzia lui Liviu Onu despre cercetarea avizată a lui Ioachim Crăciun referitoare la catehismele luterane româneşti, în care nu ezită să pună sub lupă erorile de transcriere interpretativă. În aceeaşi manieră analitică sunt recenzate

BDD-A32496 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:10 UTC)

lucrări de sinteză sau monografice consacrate perioadei moderne, între care se înscriu cronicile lui Ion Breazu despre I. M. Raşcu, *Eminescu şi catolicismul*, Al. Dima, *Al. Odobescu – privire sintetică asupra operei şi personalității*, Gh. Bogdan-Duică, *Eftimie Murgu*, şi Anghel Demetrescu, *Opere*, într-o ediție de Ovidiu Papadima. Recenzând o lucrare comparatistă a lui Ion Gherghel, *Goethe în literatura română*, istoricul literar clujean consideră că informațiile de amănunt nu sunt disciplinate de „o metodă riguroasă şi lucidă” (VII, p. 387). În aceeaşi notă pătrunzătoare aparşi cronicile semnate de D. Caracostea la cele două cărți ale lui D. Popovici: *Ideologia literară a lui I. Heliade Rădulescu*, urmată de *„Santa cetate”. Între utopie şi poezie*. Nu lipsesc accentele critice, ca de exemplu cele ale lui Sextil Puşcariu, care, în recenzia monografiei *Mihail Kogălniceanu*, de Radu Dragnea, este deranjat de limba „schimonosită”. La fel, D. Popovici, într-o cronică la *Însemnările zilnice* ale lui Titu Maiorescu, îngrijite de I. Rădulescu-Pogoneanu, îi reproşează editorului faptul că reliefarea personalității criticului junimist se face în detrimentul unor autori de talia lui Hasdeu şi Odobescu. Din perioada interbelică, atenția comentatorilor este polarizată de câteva titluri notabile de critică şi istorie literară sau de stilistică. Astfel, Ion Chinezu şi N. Georgescu-Tistu recenzează *Memoriile*, respectiv volumul IX din *Criticele* lui E. Lovinescu. Totodată, I. V. Constantinescu scrie despre *Arta prozatorilor români* a lui Tudor Vianu, în timp ce G. Bogdan-Duică şi Ion Breazu comentează succesiv cursul lui Ovid Densusianu, *Literatura română modernă*, vol. I–III.

Deloc marginale, etnologia şi folcloristica sunt ilustrate prin studiile dense scrise de Vasile Bogrea, care se referă, de data aceasta, la *Cercetări de literatură populară* (II, p. 403–444) şi la *Sfinții-medici în graiul şi folclorul românesc* (IV, p. 169–182), ca şi de Th. Capidan (*Românii nomazi. Studiu din viața românilor din sudul Peninsulei Balcanice*), G. Kristóf (*Influența poeziei populare române din secolul al XVI-lea asupra lui Balassa Bálint*), I. Muşlea (*Şcheii de la Cergău şi folclorul lor*) sau de R. Vuia (*Originea jocului de căluşari*).

O asemenea revistă de înaltă ținută academică nu se putea ivi, aşadar, decât într-un mediu propice, stimulativ pentru creația ştiințifică. Un astfel de ferment de dezbatere şi analiză constructivă l-au constituit şedințele săptămânale de comunicări de la Muzeu, un autentic filtru pentru revistă, despre care Sextil Puşcariu spunea, într-un articol comemorativ prilejuit de dispariția lui Nicolae Drăganu, că aceste schimburi de idei au generat o „adevărată emulație între noi, care a produs volumele «Dacoromaniei» şi cele publicate de cei mai mulți dintre noi la Academia Română” (X, p. 6).

Ecourile pe care le-a stârnit în lumea ştiințifică publicarea fiecărui număr al „Dacoromaniei” au fost puternice, majoritatea revistelor mari din țară şi din străinătate dedicându-i semnalări şi recenzii elogioase. Vom spicui aici doar trei dintre opiniile exprimate de câțiva romanişti de marcă. Unul dintre aceştia, Mario Roques, scria în revista „Romania” cu prilejul creării Muzeului Limbii Române şi al apariției primului volum din buletin:

BDD-A32496 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:10 UTC)

„Toate năzuințele noastre pe termen lung se îndreaptă către această inițiativă şi, în special, către revista în care am dori să vedem reunite cercetările lingvistice încă atât de rare, dar, de asemenea, din păcate, atât de dispersate în România”[5] (Roques 1922, p. 616).

La rândul său, W. Meyer-Lübke, devenit colaborator al „Dacoromaniei”, îi consacră o prezentare substanțială în „Zeitschrift für romanische Philologie”, remarcând prestanța ştiințifică a noii publicații lingvistice:

„Sub atenta conducere a lui Puşcariu apare în România o nouă revistă ştiințifică, dedicată cercetărilor de limba română, şi care întruneşte cele mai înalte cerințe în privința diversității conținutului, precum şi a ținutei ştiințifice a fiecărui articol în parte. Ca mai toate revistele noastre, ea cuprinde «Studii, Etimologie, Articole mărunte, Recenzii, Revista periodicelor, Cronică», prin urmare, tot ceea ce şi-ar putea dori cineva. O scurtă privire asupra celor mai însemnate articole e suficientă pentru a arăta însemnătatea noii întreprinderi chiar şi pentru cei care nu sunt interesați în mod deosebit de română”[6] (Meyer-Lübke 1923, p. 228).

Tot în prestigioasa publicație „Zeitschrift für romanische Philologie”, lingvistul Ernst Gamillscheg, profesor la Universitatea din Berlin, saluta în următorii termeni noile apariții din „Dacoromania”:

„Clujul a fost plasat în zilele noastre, prin străduniile lui Sextil Puşcariu, în centrul cercetării limbii române. Munca ştiințifică tezaurizată în cele două volume pe care le discutăm aici întrece cu prisosință aşteptările pe care şi le-ar fi putut face cineva la apariția primului volum. Aici sunt cercetate în amănunt atât vocabularul, cât şi gramatica românei, în vreme ce legăturile limbii române cu limbile învecinate sunt explorate în articole de întindere mai mare, dar sunt urmărite îndeaproape şi tendințele din domeniul romanic general”[7] (Gamillscheg 1928, p. 465).

Această retrospectivă asupra unei publicații cu un parcurs atât de încărcat de semnificații pentru cercetarea umanistă românească nu şi-a propus decât să readucă

[5] În original: „Tous nos souhaits de longue durée vont à cette entreprise et notamment à la revue où nous voudrions voir réunies les recherches linguistiques encore trop rares, mais aussi malheureusement trop dispersées en Roumanie”.

[6] În original: „Unter Puşcarius zielbewusster Leitung erscheint in Rumänien eine neue wissenschaftliche Zeitschrift, die der Erforschung der rumänischen Sprache und Literatur gewidmet ist, und die an Vielseitigkeit des Inhalts wie an dem innern Gehalt der einzelnen Artikel den höchsten Anforderungen entspricht. Wie fast alle unsere Organe enthält sie «Studii, Etimologie, Articole mărunte, Recenzii, Revista periodicelor, Cronică», also alles was man verlangen kann. Eine kurze Übersicht über die wichtigsten Artikel mag die Bedeutung des neuen Unternehmens auch für diejenigen, die sich nicht speziell mit Rumänisch beschäftigen, zeigen”.

[7] În original: „Klausenburg is heute dank dem Wirken Sextil Puşcarius zum Zentrum der Erforschung des Rumänischen geworden. Was hier in den beiden zu besprechenden gewaltigen Bänden an wissenschaftlicher Arbeit aufgespeichert ist, übertrifft noch die Erwartungen, die man bei Erscheinen des ersten Bandes hegen konnte. Es wird hier ebenso der Wortschatz wie die Grammatik des Rumänischen durchforscht, den Beziehungen des Rumänischen zu den Nachbarsprächen wird in längeren Aufsätzen nachgegangen, aber auch die Strömungen auf allgemein romanischen Gebiet werden genauestens verfolgt”.

BDD-A32496 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:10 UTC)

în actualitate tradițiile unei şcoli lingvistice unanim recunoscute. Ca legatari simbolici ai moştenirii filologice a lui Sextil Puşcariu, generațiile prezente de cercetători clujeni încearcă, prin noua serie bianuală a „Dacoromaniei”, să preia şi să continue orizonturile deschise de publicația omonimă în urmă cu un secol.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

Bianu 1976 = *Scrisori către Ioan Bianu*. Ediție de Marieta Croicuşi Petre Croicu, vol. III, Bucureşti, Editura Minerva, 1976.

DR = „Dacoromania. Buletinul «Muzeului Limbei Române»”, I, 1920–1921 (apărut: 1921); II, 1921–1922 (apărut: 1922); III, 1922–1923 (apărut: 1924); IV, partea I şi partea a II-a, 1924–1926 (apărut: 1927); V, 1927–1928 (apărut: 1929); VI, 1929–1930 (apărut: 1931); VII, 1931–1933 (apărut: 1934); VIII, 1934–1935 (apărut: 1936); IX, 1936–1937 (apărut: 1938); X, partea I [şi partea a II-a] (apărut: 1941, 1943); XI (apărut: 1948).

DR. Bibliografie = „*Dacoromania”. Bibliografie*. Coordonatori Ioan Pătruț, Vasile Breban, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1983.

Gamillscheg 1928 = E. Gamillscheg, *„Dacoromania. Buletinul «Muzeului Limbei Române»”, condus de Sextil Puşcariu, anul II, 1921–1922, III, 1922–1923*, în ZRPh, Bd. 48, 1928, p. 465–486.

Iordan 1978 = Iorgu Iordan, *Lingvistica românească între 1918 şi 1944*, înIorgu Iordan (coord.), *Istoria lingvisticii româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1978.

Lacea 1922 = Constantin Lacea, *„Dacoromania. Buletinul «Muzeului Limbei Române»”, condus de Sextil Puşcariu, anul I, 1920–1921*, în „Transilvania”, LIII, 1922, nr. 1, p. 90–91.

Macrea 1965 = D. Macrea, *Studii de istorie a limbii şi a lingvisticii române*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1965.

Meyer-Lübke 1923 = W. Meyer-Lübke, *„Dacoromania*. *Buletinul «Muzeului Limbei Române»”, condus de Sextil Puşcariu, anul I, 1920–1921, II, 1921–1922*, în ZRPh, Bd. 43, 1923, p. 228–231.

Puşcariu 1978 = Sextil Puşcariu, *Memorii*. Ediție de Magdalena Vulpe. Prefață de Ion Bulei. Note de Ion Bulei şi Magdalena Vulpe, Bucureşti, Editura Minerva, 1978.

Romania = „Romania.Recueiltrimestrielconsacré à l'étude des langues et des littératuresromanes”, Paris, I, 1872 şi urm.

Roques 1922 = M(ario) R(oques), *„Dacoromania. Buletinul «Muzeului Limbei Române»”*, condus de Sextil Puşcariu, în „Romania”, tome 48, 1922, n° 192, p. 616–620.

ZRPh = „Zeitschrift für romanische Philologie”, Halle, I, 1877 şi urm.

THE CENTENARY OF THE “DACOROMANIA” JOURNAL

(*Abstract*)

The article presents a retrospective of the “Dacoromania” journal (old series), whose first issue has been inscribed the years 1920–1921 on its front page. Having a predominantly linguistic profile, the publication aimed to host in its pages studies, “that dwell especially on methodical approaches, foundational principles, and contain material and other notes”, with a direct addressability “for specialists and for all those who deal with the study of our language and literature”, as specified in the article-program *Museum of the Romanian Language*, signed by SextilPuşcariu, the founder of the journal. Although it appeared, between 1920–1948, with some intermittencies, the annual published in Cluj created, through the 11 printed volumes, respectively its 13 massive volumes (volumes IV and X being conceived in two parts), totalizing 9,050 pages, an impressive intellectual profile, being considered “the best specialized periodical of the time”, in the words of IorguIordan. The scope of the publication is considerable, and the fields that occupy a dominant place are general

BDD-A32496 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:10 UTC)

linguistics, the history of the Romanian language, phonetics and phonology, lexicology, onomastics or dialectology, to which are added philological research, literary history or ethnology and folklore. Extensive studies will be published, some with a monographic touch, reviews and coextensive "reports", but also attractive pages of etymologies or lexicographical notes, as well as condensed reading notes, along with useful bibliographic information.

Among the permanent collaborators of the journal we come across the names of some well-known Romanian linguists, philologists and literary historians, many asserting themselves even in the pages of this publication. We refer to the entire pleiad of „museum specialists" (language historians and philologists) from Cluj, including VasileBogrea, Nicolae Drăganu, Theodor Capidan, George Giuglea, Constantin Lacea, Ion Muşlea, ŞtefanPaşca, Emil Petrovici, Sever Pop, D. Popovici, Ion Breazu, DimitrieMacrea, Al. Procopovici and, of course, SextilPuşcariu. The list of authors includes linguists from other centers, along with foreign scholars, such as the famous specialist in Romance languages W. Meyer-Lübke, along with Leo Spitzer, PetarSkok, Carlo Tagliavini and Giandomenico Serra. Not coincidentally, the journal had been awarded the prize of the Linguistic Society of Paris in 1926 for "the most encompassing and comprehensive publication in the Romance language".

The echoes that the publication of each issue of "Dacoromania" in the scientific world were strong, with most major journals in the country and abroad dedicating praiseworthy reports and reviews to it. Among the well-known Romanists who will make appreciations can be mentioned Mario Roques, in the journal "Romania" from 1922, who is joined by W. Meyer-Lübke, with a substantial presentation in "Zeitschrift für romanische Philologie", from 1923. In the same journal, Ernst Gamillscheg welcomed in 1928 the last appearance of "Dacoromania": "Cluj has been placed today, through the efforts of SextilPuşcariu, in the centre of Romanian language research".

Taking over the tradition of a unanimously recognized language school, the current generations of researchers from Cluj attempt, through the new biannual series of "Dacoromania", to follow in the footsteps of their forerunners and continue the horizons opened by the homonymous publication a century ago.

Cuvinte-cheie: *Dacoromania*, *anuar*, *centenar*, *Sextil Puşcariu*, *W. Meyer-Lübke*.
Keywords: *Dacoromania*, *annual publication*, *centenary*, *Sextil Puşcariu*, *W. Meyer-Lübke*.

Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu" al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21
eugen.pavel@academia-cj.ro

BDD-A32496 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:10 UTC)